

ԵՐԵՎԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻԿԱՆ ԵՐԵՐԵՏԵԼՆ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱՆԵՐ ԲԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԵՌԵՐԵՏԻՑԻ

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՒՌՆԻՆՈՒՄ ՈՒՐԻՆՆԻՆ 25 ՅՈՒՆԻՍԻ 1847

ԹԻՒ 290

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս . 22 յունիսի .

Վերադարձողների ապստամբությունը, ինչպես որ
կըլտապարհէր, խիստ յաջողութեամբ վերջացաւ .
քանզի կառավարութեան կանոնադրութեամբ, որ
ընդ ամենը 25 հազար հոգի էին (Օսման փաշային
և իւր փաշային հրամանատարութեամբ Ղէ-
զլի նահանգը մոտեցնելով մեծ յաղթութիւնները
ին ապստամբ զօրաց վրայ . որոնց թիւը կը հաս-
նար 15-17 հազար հոգիի կը հասնէր . Պէ-
տերհան պէյը յեղծ ընկած ըլլալով և իւր զօրքե-
րէն շատը փախչելով պապ տաւ որեցաւ (Օրաքաւա-
նի զօրքը ապստամբութեամբ . բայց Օսման փաշան
անմիջապէս պաշարելով զՂէզալ բերդը կը պարտ-
ւարարէր յարձակուիլ անոր վրայ բուն զօրք-
ութեամբ, երբ որ Պէտերհան պէյը յիշեալ փաշա-
յին վէհա՝ ձեռնակին խնամեցը ապստամբ ըլլալով
առաջարկեց անձնատուր ըլլալու և աղաչեց որ
խնայէ իրեն և իւր գերդաստանին կենացը . իմա
նապէս ազատ թողու իւր ստացուածքը . Օսման
փաշան այս առաջարկութիւնները ընդունելով,
խոյնի բերդին գուռը բացին, և օսմանեան զօրքը
սիրեցին անոր . Պէտերհան պէյը և իւր գերդաս-
տանին բոլոր անդամները բազմաթիւ պահապան
զօրքով Կոստանդնուպոլիս իրկուեցան անմիջապէս
Վրապազանէն եկած նամակները կը ձեռնուցա-
նեն, թէ Վանի ապստամբ Մահմետ խանը և ա-
նոր եղբայրն ալ Վապազ ընտրեցին անձնատուր ե-
ղբէն օսմանեան զօրացը .
Բարձր Լալաշիյայէն կը գրեն, թէ Մալաթիա
նահանգին բնակիչները զինք անոնցով ապստամբ
բերեն Բարձրապէյն Վրապազանէն իշխանութեանը գեմ,
բայց երկրայտ թիւն չկայ, թէ կառավարութիւ-
նը քիչ ժամանակուան մէջ սիրտի զսպեց այս ապս-
տամբութիւնը՝ ձեռք ձգելով բոլոր խռովայնի
և աղմկաւոր գլխաւորները . որոնց գործը ուրիշ
բան չէ, բայց միայն պարզամիտ հասարակու-
թեան միտքը անհիմն և սուտ խօսքերով պղտորել
Բարձրապէյն Վրապազանէն . Լալաշիյայէն քանի մը գունդ
կանոնաւոր զօրք Վանի փաշային և Սաւրք փա-
շային հրամանատարութեամբ Մալաթիայի վրայ
խրկուեցան, և անոնցով ընելու մօտ օրերս, թէ
հանգաւորութիւնը նորէն հաստատուած է յիշեալ
նահանգին մէջ . Իսկ Ղուլէքա ապստամբ աղա-
նայի գլխաւորը կառավարութեան զօրքերէն հա-
լածուելով՝ հիւսիս հիւսիս Լալաշիյայէն և Տէ-
վրի մէջ տեղ եղած ապառաժաւու լեռներուն
վրայ ապստամբութեամբ է իւր կուսակից 4-500 հո-
գով, սուրայն ամէն կերպ հարկաւոր միջոցները
ի գործ գործած ըլլալով, չեմք երկրաւոր թէ շու-
տով ձեռք պիտի անցնի յիշեալ ապստամբը .
— Յունաստանի վէճը գեա այնպէս կախ կը մնայ

քանզի յիշեալ տերութեան արտաքին գործոց տե-
տու չ պարան Բալթիկ իւր նամակաւոր, (որնոր
վանաւորը Վիլհելմին գրած էր,) արժանա-
ւոր կերպիւ և բարձրագոյն Մեթերնիքի խնա-
նին վճարէն համեմատ ներողութիւն խնդրած
չըլլալով . Բարձրապէյն Վրապազանէն կառավարութիւնը
որժան չհամարեցաւ իւր գետնայն պարան Մա-
լաթիոյ Վեթիք խրկելու . Ի վերայ այս ամե-
նայի երկրայտ թիւն չունիմք թէ Յունաստանի
արքունիքը պիտի պարտաւորի կամայ ակամայ
Բարձրապէյն Վրապազանէն օրինաւոր պահանջ
մուկքը ի գործ դնելու .

Կայսերական հրովարտական նախորդ մեծ ծո-
վապետ բարձրագոյն Մեթերնիքի Վիլ փաշան
ատենակալ խնամեց ժողովին անդամներուն
ցաւ անոնց յատուկ պաշտօն մը ունենալու . (Օ-
գոստոսիա Սուլթանը բարեհաճեցաւ մարդա-
սիրտար ամբողջ 30 հազար զուռուշ ռաճիկ սահ-
մանելու յիշեալ պաշտօնատարին .

Վիլ հետեւեալ փոփոխութիւնները ի գործ
դրուեցան անցած շաբթուանէ ի վեր .

Կատանալու ի կուսակալ Մուստաֆա փաշային
(Կայսրի կառավարութիւնը յանձնուեցաւ .

Սամի փաշան, որ երբեմն Վանիայի կուսակալ
էր, Կատանալու ի կառավարիչ անուանեցաւ .

Երուսաղէմի կառավարիչ Մեթերնիք փաշան
Պէլլիաի կուսակալ կարգեցաւ .

Վանայի կուսակալ Վանի Փաշիզ փաշային
Վանիայի կառավարութիւնը յանձնուեցաւ .

Երուսաղէմի փաշային որդին Հասան պէյը Վա-
նայի կառավարիչ անուանեցաւ .

Մալաթիայի վերադառնալու Մալաթիայի պէյը Պաշ-
տատու կուսակալին գործակալ (Բափուքէ հիւս) անուանեցաւ .

Վանու 11ին ուրբաթ օրը մեծապատիւ Տիւզ-
եանց Կարապետ չէլէպին փառաւոր հացիկերով
մը ըրաւ Վանաւոր գեղի իւր տունը . ուրտեղ
ներկայ էին կառավարութեան գլխաւոր պաշտօնա-
տարները, այլև Պաշիկիայի նոր կառավարիչ Թահիր
փաշան, Սայտայի կառավարիչ Մուստաֆա փաշան
Երուսաղէմի փոխարքային փեսան Վիսալի փաշան,
Սիլիսթիայի կուսակալ Սաւրք փաշան և այլն .

— Օգոստոսիա Սուլթանը, որ ամէն կերպիւ
կը ջանայ իւր տերութեան մէջ զգած ամէն ազգաց
վրայ հաւաստարապէս տարածելու իւր մարդասի-
րական խնամքը, հաճեցաւ հրաման ընելու, որ
հրեաներէն ալ աշակերտ առնուի Վալաթիա Սե-
րայի բժշկականութեան արքունի դպրոցին մէջ,
ուրտեղ արդէն ամէն ազգէ ուսանողք կը գըտ-
նուին . Վանայի այս օրերս հրեից ազգէն ալ 17
տղայք ընդունեցան յիշեալ դպրոցին մէջ բժշկա-

կանութեան արհեստին հետեւելու համար .

— Յունի 12ին հրկիզութիւն մը պատահեցաւ
Պէլլիաի արքայական պալատին բովը, բայց
չուտով հարկաւոր եղած օգնութիւնը հասցընե-
լով, կրակը անմիջապէս մարեցին . Յիշեալ ամսու-
ցին ալ ուրիշ հրդեհ մը եղաւ Կոստանդնուպոլիս
Սիլիսթիայի միկիթի մօտ, բայց բարեբաղդա-
բար միայն հինգ տուն այրեցան .

— Լիցաք շաբթու Պէլլիաի Պաշիզ պաշայ ըստա-
ծաղը տաճկին մէկը՝ սուանց յայտնի պատճառի
մը, դանակով մահուցաւ վրաւորեց տաճկեան օթ-
տարեկան երիտասարդ մը . Վանայի Սուլթայ
պատերազմական կօլէթին նախափորձէն մէկը
Վեթիկիայի յայնէ մը սպանուեցաւ Վալաթիայի
մէջ . Երբ մարդասպանը իսկայն բռնուելով կա-
ռավարութեան բանտը դրուեցաւ . բայց երկ-
րորդը գեա ձեռք չանցաւ .

— Հեղեկայի պալէ մը Յօթիան անուն, որուն
մէջ 3500 քիլէ Վալաթիայի ցորեն բեռնաւորութեամբ
էր, յորձանքէն (ազնութիւն) բռնութեամբ բռնե-
լով, թփփախնելու մօտ Սալթապէն առջին խոր-
տակուեցաւ .

— Օնուորական ժողովին նախագահ Վանի փա-
շան ամսու 12ին կառավարութեան շրջանաւոր
մը ճամբայ ելաւ Սիլիսթիայ երթալու ուսկից Սա-
մէլի զօրաց բանակը պիտի երթայ, Յիշեալ բա-
նակը (օրտու) զօրացը յանելու համար մօտ օրերս
4000 հետեակ զօրք պիտի խրկուի պատերազմա-
կան նաւերով, և այս նաւերը Վալաթիայի ծովե-
զերքը պահպանու թիւն ընելու համար՝ այն տե-
ղանքը պիտի մտնէ .

— Սուրբ Սահակեան ընկերութեան բարենա-
խանձ ջանիքը յանձնուած՝ Սամիթի զպրոցին
աշակերտաց հարցաքննութիւնը յունիսի 6ին կի-
րակի օրը արժանաւոր հանդիսիւ կատարեցաւ ի
նեկարութեան ամենապատիւ սրբազան Պատրիարք
գին, յարգի ուսումնականաց տղայն, և բազմա-
թիւ ժողովուրդ . Վալաթիայի ընդ հանրապէս
և ըստ կարի ճիշդ պատասխաններ տուին իրենց
եղած հարցմանցը հայկաբանութեան գաղղիարե-
նի անգղիարենի, տաճկերենի աշխարհագրու-
թեան և թուաբանութեան վրայ . ուստի ներ-
կայ գտնուողները կատարեալապէս գոհ ըլլալով
զպրոցին բարեկարգ ընթացքէն և յառաջագի-
մութեան իրենց մտերիմ շնորհակալութիւնը մու-
տուցին սուրբ Սահակեան ընկերութեան յարգի
անգամը . և մանաւանդ ուսումնասիր մինչեւ
Վեթիկիայի աղային . որ չորս տարիէ ի վեր արժա-
նագով նախանձաւորութեամբ մը հոգ կը տանի
այս ուսումնարանիս պայծառութեան վրայ .

Հետեւեալ զիպուս մին պատմութիւնը հրատա-
րակելով՝ անոր վրայք այս յուսուորեալ գարուս

մէջ ընկելու դատողութեան հոգը արժան կը հա-
մարիմք բարեմիտ հասարակութեանը յանձնելու :

Վանքի Շահապաղանուն, ստորիչ մը (պէրպէր)
տաւր տարի առաջ մայրաքաղաքիս մէջ հայազգի
աղջկան մը հետ կարգուելով մէկ մանչ գաւառի մը
կռնենայ : Իւր կիներ մեռնելով, նորէն կը պատկուի
աղջկան մը հետ և անկէջ ալ չորս գաւառի կռնէ-
նայ : Եւ մարդը անառակ վարուց տէր ըլլալով
ուրիշ ապօրինաւոր սիրոյ ետեւէ կիցնայ և իւր
խանութիւնը և տունը ծախելով բոլորն ալ կը վաճառէ
անհամետ կնիկան մը սիրոյն համար, որնոր վեր-
ջագէտ կուգէ իւր հարազատ կնիկան նոսրած տունը
շերել և բնակեցնել : Եւ քանի որ զէմ կը կենայ
հըր օրինաւոր ամուսնիւ, և ստատիկ ծեծ մը ու-
տելով իւր էրէկէն, կը պարտաւորի սրբազան
Պատրիարքին բողոքել : որ քանիցս անգամ հոգեւոր
խորատներով յանգ խմանէ ինչ ետքը զիջեալ Շահ-
պաղը, կը պարտաւորի պատմել տալ զանկա՝ Վի-
լիքխանէն խրկել տալով քիչ մը ժամանակի համար
յուսարով թէ կարելի որ զգաստանայ : ըստորում
իւր զաւկները և անոնց մայրը երեսի վնայ անօթի
ձգելով ինքը Լէնի գեղ ուրիշ տուն մը բռնած
էր, և իւր տարփածու անգամ կնոջը հետ անա-
ռակութեամբ կապէր :

Իվիքխանէն մանկէն գրեթէ ամիս մը և տքը՝
յուշաց Պատրիարքարանին կողմանէ կը լուռի թէ
հայոց Պատրիարքը որպէս թէ յոյն մը Վիվիքխա-
նէն խրկէր է և այս պատճառաւ յունաց Պատ-
րիարքը շատ դժուար էր : Եւ այս անյայտնոր լուրը
տոնելուն մեր սրբազանը յատուկ մարդ մը կը
խրկէ բանին ճշմարտութիւնը իմանալու համար
յունաց Պատրիարքէն, որ կը պատասխանէ, թէ
այն վանքի ստորիչ Շահապաղը յոյն եղած է, ուստի
կո գէմ որ հանել տաք զանկիս : Տասն օրի չտփ
կանցի և մեր Պատրիարքը կ'իմանայ, որ այն ան-
գամ անձը Վիվիքխանէնէն ելեր է առանց իւր
գիտութեանը, վասնորոյ նոյն գործատանը վերա-
տեսուչ փաշային աղերսագիր մը յուղարկելով
բանին եղելութիւնը կ'իմացնէ, և անմիջապէս
քննութիւն ըլլալով կը յայտնուի թէ նոյն տեղի
յոյն քահանային հնարքովը ելեր է յիշեալ Շահ-
պաղը որնոր նորէն բռնելով կը տանին Վիվիքխանէն :

Իայց շաբաթէ մը ետքը վանքի Շահապաղին
տարփածու հայազգի կիներ աղերսագիր մը կը մա-
տուցանէ Բարձրագոյն Վրանը յունաց Պատրիար-
քարանին գործակալին (քափուքէ հիսաք) ձեռքը
և աղերսագրին իմաստը սոյսպէս է եղեր : «Երեք
այր և կին հաւատքնիս փոխելով հոգում ըլլալուս
համար, հայոց Պատրիարքը մեր վրայ բռնութիւն
բանեցուց և էրիկս Վիվիքխանէն գնել տուաւ,
ուստի կաղաչեմ, որ անկէջ ազատուի : Եւ եթէ
կամք կընէք, հոգում ըլլալուս ստուգութիւնը
հոգմի սրտիարգարանէն կընաք իմանալ ևս » :

Բարձրագոյն Վրանը կողմանէ յունաց Պատ-
րիարքարանէն տեղեկութիւն խնդրուելով այս
գործին վրայ, Պատրիարքը հետեւեալ յայտա-
րարութեամբ կը հաստատէ թէ ստուգիւ յոյն
եղած են յիշեալ անձինքը, և Շահապաղը, որուն
Բաղաւ անուն գրեւ են նորէն պատկուել է իւր
տարփածութիւն հետ, և ասոր անուն ալ Սօֆի
գրեւ են :

« Զերապիւր մատուցանող Սօֆի կինը և Բա-
գաւ անուն մարդը, որ բնիկ հայազգի ըլլալով, և

մէջերնին ազգականութիւն չունենալով, իրենց
յոժարութեամբ հայոց կրօնքը ձգելով յունաց
կրօնքը ընդունելով, ուստի սակէ ու թամիս ա-
ռաջ ալ պատկի խորհուրդը կատարուելով եղան
այրե կին պատկեալ և յոյն ըստ ծիսի մեղոյ Բայց
հայոց Պատրիարքը ասանց երկու ազգի վնայ
գատ մը չունենալը շնայելով, յանցաւոր համարեց
զիջեալ Բաղաւը և կիւսիւ մը Վիվիքխանէն զը-
նէլ տուաւ : Եւ ասանով յիշեալ Պատրիարքին յու-
տուկ մարդ խրկեցի և այս բանին վրայ սկսեց
եղածը իմացուցի, և երկու ազգաց մէջ եղած
բարեկամութիւնը և սէրը յիշելով, նոյն բարե-
կամութեան ի գործ դրաւ ինչ որ յոյն բայց
անկիս բնաւ ականջ չդնելով իմ խօսքիս և խն-
դիւքս մերժելով Բաղաւին Վիվիքխանէն մնալուն
ստք կոխեց : Սակայն յայտնի է որ Վիվիքխա-
նէն կապուելն օրով մէկ մարդ մը համետ և պար-
կեշտ ըլլալէն և իւր բանին գործին պարտաւոր
գտնուելէն և տքը, ուզած կրօնքին հետեւելուն
կատարեալ թողութիւն թիւն եղած է : այս պատ-
ճառաւ կը կնիքի մը որ յիշեալ Բաղաւը, որ այս
օրուան օրս յոյն ըլլալով իմ հաւատակիցս է, և
անկիս աբար Վիվիքխանէն գրուած է, անկէջ
հանուի և իմ ազգիս յանձնուելու թողութեւն
թիւն ըլլայ » :

Բարձրագոյն Վրանը այս յորտարարութեանը
վրայ արժան համարեցաւ նոյն վանքի Շահապաղը,
կամ իւր նոր տնտեսովը ըսեմք, Բաղաւը Վիվի-
քխանէն հանել տալ և յունաց Պատրիարքին
յանձնել :

ՍԵԼԱՆԻԿ . 10 յուլիս : Պիգոլիային եկած վերջի
լուրերը կը ծանուցանեն թէ Ղալբա ապստամբին
և մէկ գունդ աղայնոցի անկանոն զրոյց մէջ
պղծիկ կուս մը պատահել է : բայց առանց որ-
շիջ վստիճան մը տեսնուելու, այսու ամենայնիւ
զինուորական ժողովին նախագահ Բանայի վաշտն
բաւական անկանոն զօրք կը ժողովէ, որոնցմով
յիշեալ ապստամբին վրայ պիտի յարձակուի անոր
ապստամբութեամբ լեռնէն դուրս հանելու համար :

Մօլաքառա նահանգէն ի գոտ, ուրտեղի բնա-
կիցները ապստամբութեան գրօշակը վերցուցած
են Բարձրագոյն Վրան կառավարութեանը դէմ,
ուրիշ գրեթէ բոլոր նահանգները մեծ հանգը-
տութեան և բարեկարգութեան մէջ կը գտնուին :
Եւ յիշեալ ապստամբութեան ձայնը լուռելուն պէս
Բաղաւի զօրաց ընդհանուր բանակը հաւաքու-
եղած միջոցներ խնդրի ի գործ դրաւ ապստամբաց
վրայ բաւական հետեւակ և ձիաւոր զօրք խրկելու
համար :

Եւ ինչ Ղալբա շոգեհաւը, որ 28 օրէ ի վեր քա-
ղաքիս նաւահանգիստը կը պաշտէր կանոնաւոր
զօրք տանելու համար ի Բարսպուղուդ, երկէ
առտու գատարի ծամբայ ելաւ Պալու երթալու :
ուրտեղ ուրիշ գործի մը համար կանչուեցաւ :

Եւ յայտն շաբթու աղայնոցի մահապարտ մը
գըլատեցին, որ գրեթէ վեց ամիսէ ի վեր կա-
ռավարութեան բանտը դրուած էր, մերձակայ
գեղի մը մէջ մարդ մը սպաննելուն պատճառաւ
Եւ ահա հանգ տալով մէջ հիմակա հիմա երկու սրտե-
րազմական պալք կայ Զիւսէյին Զօճա պէյին
հրամանատարութեան տակը :

ԱՂԵՒՄԱՆԻՐԱ . 8 յուլիս : Եւ յորտարարութեանը կը
չարու նախաւ միշտ Լեզիպոսի բարձր նահանգաց
մէջ, և բարձրագոյն Վիվիքխանի իւր բաղնի-
քը աղգարձքէն և զատ մնացած ժամանակը բոլ-
րովին նուիրած է մօտեւ Իիւլին շինած Եւրոպէ-
նի սրտմա թիւնը կարգաւոր սէնոր Վիվիքխան
և Վիվիքխան Տիւրքի Էֆենտին կը թարգմանեն,
Եւրոպէ Բարձրութեան Լեզիպոսի մէջ ընկելու
ձամբող դու թիւնը վրայք ունենին խօսք մը զի,
լուր, և ամենք կը հաստատեն թէ այս ամառ
կու թիւնը ի գործ պիտի չգրուի, ըստ որում մի-
խարքային ներկայութիւնը անհրաժեշտ հալկ մը
է արդէն սկսած և սկսուելու ահագին շինուած
ներսուն համար :

Իպրահիմ փաշան քանի մը օր կայ, որ Եւրոպի-
ցանկապարտ շինուած տեղը գործաւ, և իւր
ներկայութեամբ կը բաժանէր բանաւորները
Վիվիքխանը շրանցից շինութիւնը խիստ գործունէ
ու թեամբ կը յաւաքանայ : բայց մօտ օրերս պէտք
է որ դադարի, քանզի Եւրոպի շուրքը առատա-
նալու վնայ են :

Եւ զիւրից շոգեհաւը Լեզիպոս անուն երկէ Մալ-
թայէն հասաւ : Եւ զիւրտան երթալու Լեզիպոս
նահանգները բերելով : Եւ յիշեալ շոգեհաւը այսօր
ձամբայ ելաւ Մալթա վերադառնալու համար :

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՆՂԱՆ . Մեծին Իրիգանիայ առաջակայ տեղ-
ւայս երկրորդ երեքամսական կառնից հաշիւը
այս օրերս հրատարակուեցաւ կատարութեան
կողմանէ : որուն դուրսը 13 միլիոն լիւա ոթելը
ընկալէն աւելի է (1430 միլիոն զուրա շ) ըսելէ
որ անցած տարուան յիշեալ երեքամսական կա-
մուէն 590 հազար լիւա ոթելովնու, այսինքն 55 մի-
լիոն զուրա շ աւելի արդիւնք եղած է : Եւ յայ-
նու ջողութիւնը նշանակու թեան արժանի է : քանզի
եթէ այսպիսի ձախորդ պարագաներու մէջ (որ
արմտեաց սղութիւնը, առեւտրոյ պակասութիւնը
և դրամի նուազութիւնը կը նկատուին) զհաստատու-
թիւնը) այսքան աւելցաւ տէրութեան եկամու-
տը, հապա եթէ ժամանակը յաջող ըլլար նէ,
անշուշտ կը կնապատիկ պիտի աւելնար :

Այստեղի Վաղիկայ նոր գետան վաւմտիւյլ
Պրօքի գոթը յուլիս 5ին հասաւ յիշեալ մալ-
թաքաղաքը և իւր գետանութեան վրայական
դիրք յանձնելով վեհափառ թագու հիւն, խիստ
մարդատիրութեամբ և յարգութեամբ ընդուն-
ւեցաւ անորմէ : Վանի մը օրէն ետքը յիշեալ
գետանը փութացաւ այցելու թեան երթալու
թագաւորական գերդատանին անդամացը և ա-
տենակալ իշխանաց ժողովին գլխաւոր անդամը :

Բամպակի վէն արու ետտակերտուած (մանիֆ-
թուր) շինող նահանգներէն եկած ըւրբը Է-
մանուցանէ թէ մօտ օրերս շատ տարածքի հա-
մար հրամաններ ընդունել են, և այս յաջող դի-
պլոմա մեծ ուրախութիւն պատճառ էր է հա-
տարակու թեանը, ըստորում գործատանց բանա-
ներուն մէկ մասը անգործ մնացել էր քանի մը ա-
միսէ ի վեր :

Արհաստատուէն միշտ, թէ Եւրոպի խորհրդա-
րանաց ժողովը օգոստոսի առջի օրերը պիտի ար-
ձակուի, և անմիջապէս պիտի սկսի ազդային ե-
րեւոյթանաց ընդհանուր ընտրութիւնը :

ԳԱՅՆԻԱՆ՝ Փարիզ, 10 Դեկտ. 87 թ. Եւն Վիւպիւր
 զորապետին և անոր գործակից եղբէրներէն ան
 ձանց դատը մեծ ազդեցութիւն ըրաւ հասարակ
 օրթեան վրայ ։ Յիշեալ զորապետը, որ Վաղղիայ
 փէր է Վարմանթիէ փաստաբանին և Վէլլարրո
 վոլէմի հարկադրահանքին հետ խորքը մէկ ընելով
 1843ին անարժան առաջարկութիւններ ըրած են
 նոյն ժամանակուան հաստրակից գործոց տեսուչ
 մարտ. Դէսմին, որուն կաշտաբ ալ կերցուցեր
 են, որպէսզի Հոգ. Սոն նահանգը պանուած աղի
 հանքը իրենց փորձի տարւաւ ձառնան դոնէ, և
 մարտ. Դէսմին ալ ընդուներ է կաշտաբը ։ Վր
 ապրիլիսուոր և դայթակղական գործին վրայոք
 Վաղղիայ Փէրէրուէն առեանք ամուս 5ին մեծ
 դատաւան եղաւ, և առանց ակնածութիւն
 ընելու, ամբաստանելոց բարձր տասիճանին՝ ըստ
 օրինի անաջաւարէս գատապարտուեցան Վիւ
 փիւր զորապետը, Վարմանթիէ փաստաբանը և
 վոլէմի տաննակալ Իլման Դէսմը, որ ամէնքն
 ըրտըք սրան պոչածեաւորութեան իրաւուն
 քէն զրկուելէն ՚ի զստ առջի երկուքը տառնական
 հազար Ֆրանք տուգանք (ձէրխէ) պիտի հատու
 ջանն, և երրորդը՝ ընդունած 94,000 Ֆրանք
 կաշտաբը Փարիզի հիւանդ տնոցաց անտու կին վճա
 լեկէնէ տըրը 94,000 Ֆրանք ալ տուգանք հատու
 ջանն լուէ, և երէք տարի բանորը պիտի մնայ ։ Իսկ
 Վէլլարրոյին գատաւանքն, որ փախած էր և տր
 օրիս ձեռք անցաւ, ամուս 11ին ՚ի գործ պիտի
 զրուի ։

Ալըհաստատուն թէ Եղեղիայ տրտաբքին գործոյ
տեսու չի որա Եւբրատդ ընք հ Գաղղիայ դեսպան
Գրջիլի գաբոր քանի մը անգամ խորհուրդ ընե-
լով մէջէն ընին , դաշնագրու թիւն մը եղեր է Ենգ-
ղիայ ե Գաղղիայ տէրու թեանց մէջ (Յաւնաստանի
գործոց կորգագրու թեանը համար :

Այրամոնից տեսու չը առաջարկու թիւն մը ըրաւ
այս օրերս ազգային երևախախտանայ ժողովն մէջ
զպէսզի իշխանու թիւն տրուի անոր 350 միլիոն
ֆրանք փոխ առնելու կառավարու թեան ծախուց
հարկաւորու թեանը համար : Հասարակօրէն կը
խործուի թէ յիշեալ ժողովը առանց ընդդիմու-
թեան պիտի ընդունի այս առաջարկու թիւնը :

ՄՊԱՆԻԱ : Մի տէրութեան մէջ եղած քաղաքական երկպառակութիւնը իրարարեւանակող ատենակող լիցանաց ժողովը կերելի թէ հիմա իսկ ամենեւին հոգ չտանիր աղքատական անօրինները մէկմէկ կուհեա հաշուեցնելու քանզի իշատատեան թէ՛ Նոյն Մի համառութեանց արարած յետ թիւնը քաղաքականութեան վերաբերեալ գիտաւոր առ իմենիչ յառաջ կուգայ :

ԲՈՒՐՈՒՆԱԼ : (Նշեցնելով լրացրել թայփը
 և ասավ) Առտուր թանկն հեռագրաւ թեան միջոցաւ
 կրած վերջի լուրերը կը հրատարակէ . որոնք կը
 հաստատեն թէ սպիտակի կախը վերջացած է
 խորթանկարի մ' ջ. և թէ () քորթայի սպառամբաց
 ժողովը հնազանդութիւն ցոյցնելով, զորապէս
 թափաքային հրամանատարաւ թեանը տակ եղած
 սպանիական զուքը յունիսի 17ին անբերէ և նոյն
 քաղքին՝ առաջաւոր հարկաւոր եղած դաշինքները
 խաղաղութեամբ յիշեալ ժողովին հետ :

ՀԱՄԼՆՏԱՒ. Կրօնները պէտք է իրարից
միմեկին ուսուցանեն խառնելով թշուարներ եւ սխալներ

քաղ. քին մէջ ։ խառնիր ձողաճճ՝ ժողովուրդը գունդ
գունդ ժողովուրդով մեծ անկարգ ու թիւններ ըրեր
են , քանի մը տուն և խանութներ կողարտեր են ,
Կառավարութեան զօրքը վայ հասնելով , և ու
գելով ցրուել զժողովուրդ , հրացաններ արձա
կեր են անոնց վրայ , սրնոցմէ 4 հոգի մեռեր
են և 12 հոգի ալ մահու չգոյ վիրաւորուեր են ,
ժողովուրդն ալ կանոնաւոր զօրաց վայ քարեր
նետելով , գլխաւոր պաշտօնատար մը վիրաւորուեր
է ։ Վաղորդական ժողովն քանի մը յայտարարու
թիւններ հրատարակեր է քարկարգու թիւնը
նորէն հաստատելու համար , որուն ուսանող իր
տարարդներն ալ կամաւ որաչէն գործակից եղեր
են մահաւոր գունդ մը բլլալով ։

ՀԱՌՈՒՆՅՈՒՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆԵՐ . Լիցիային պահապան զորաց միջոցաւ ապրտաբանական կործանիչ գաշնակցութիւն մը երկ տն էլաւ Հռոմայա մէջ որուն մասնակից են շատ երեւելի անձինք ու քաղաքական և զինուորական պաշտօնատարներ : Այս լիսի ճին , որ մեծ տոնաբանութիւն մը պիտի կատարուեր և իրիկունը արուեստական հրացանութիւն ըլլալու էր , գաշնակից չարաց սրծները խօսք ըրած էին նոյն իրիկունը ազմուկ մը հանելու հաւատարկութեան մէջ , և մէկէն ժողովրդին վայ յարձակուելով տատիկ ջարդ մը տալու էին աւանդ , և ուրիշ ազատասէր և բարեօրրտ պաշտօնատարները պիտի ապանակին : Բարեբաղդաբար այս տակալէ գաշնակցութիւնը ժամանակաւ ի մնացուցաւ , այսինքն անոր գործքի զրուելու օրէն , երկու օր յաւաք , ապա թէ ոչ , ինչպէս որ կը հաստատեն հասարակօրէն , 15 հազար հօդիէն աւելի զոհ պիտի ըլլային յաւիտի ճին գիշերը : Կառավարութեան հրամանաւ արդէն բազմութիւ յանցաւոր անձինք բանալ գրուեցան և շատերն ալ բռնեցան , որոնց մէջն է և Հռոմայի Կրտսէլինի կառավարիչը : Եւս բոլոր անօրէնութեանց և թշնամութեանց պատճառը ինչպէս որ յայտնի է հասարակութեանը , ուրիշ բան չէ , բայց միայն սրբազան Պապին իւր ժողովուրդը քիչ մը ազատութիւն տալն է , և կառավարութեան կարգը փոխելն է : Բանդի Նորին Սրբազնութեան նախորդաց ժամանակը Հռոմայի տէրութեան մեծ և պղծիկ պաշտօնատարները ժողովուրդաց վայ բանութիւն բանեցընել տրված ըլլալով , հիմակ խիստ դժուար կը տեսնուի անոնց տահմանադրական օրինաց համ մատ վարուիլ , որնոր Պիոս Իններորդ կոչէ կամոց կամոց հաւատաւն Հռոմայի բոլոր նահանգաց մէջ : Այսուհանդերձ կրնաւորեն բուն վրայ օրինաւոր կատարածներ կըլնան , թէ անոնց ձեռքին տակէն է այս կործանիչ գաշնակցութեան փորձը , որնոր Վերին Նախախնամութիւնը իւր անբաւ ողորմութեամբը չուզէց որ ՚ի գործ գրուի :

OPTIONAL FORM NO. 10

Զվիւնիստ , 25 յուլիսի :

Ի բազրիս նախընթաց թառովը Տփխիսի մէջ
Քաղաքի քանի մը ղխաւած պատահիլը ծանու-
ցանէ լով, հաստատու թեան կարօտ կը համարէ ինք
նոյն լուրերը, Ըյս հաստատու թիւնը զժբազդա-
բար շտտով հասաւ մէզ հետեւեալ նամակաւը .
որնոր մեր յարգի բարեկամներէն մէկուն գրուած
է Տփխիսէն ՚ի 21 յունիսի . Ըյս նամակը , զոր

ահա՛ կըհրատարակենք , թատրիկ վախի մը տպա-
ւորութեամբ գրուած կերօնի :

„Մեծարդայ եղբայր .

«Արդէս յանցելումն գրեալ էի վասն աստուա-
ծաւոր պատուհասից քաղաքիս Տփլիսոյ, այն ա-
մենայն թէ թէ ինչ համայն աշխարհ բազմ առեւել-
քնդ Վաղարշ կոչեցեալ ցառայն, որ բոլորեալ զգա-
ւառաւսն՝ որ ըստ օրէ յօճախէ առ մեղ Նորին
ժոխք, թէ մնացել այս աշխարհս, միանգամայն կո-
րնչի բոլոր քաղաքս ։

Ի 10 յաւնիսի, յերեքշաբթի աւուր ՚ի մէջ դի-
շերի այնպիսի կարկուտ և հեղեղ իմն եկն, զոր
ուչկարեմ պատմեւ, մեծութիւն կարկառն էր մեծ
ընկուղի չափ, և կշեցաք 40 միտաւ, որ միլիոնի
միոյ զուրու ջի մնաս հասոյց քաղաքիս, և բազումք
արք և կանայք խեղդեցան, եթէ ՚ի տուն և եթէ
՚ի կուր դեան : Իսկ ցաւն, զառաջինն սարսնանէր
յաւուրն զբոսն հոգիս, բայց յաթերորդ օրէն
յաւնիսի սկսաւ զայրանալ, և այժմ՝ սարսնանէ
յաւուրն 980, 90, 100, մինչև 120 հոգիս : Կախ-
ճանեցաւ Հաւապարու տէր Ներսէս անուանի
բահանայն ՚ի 14 յաւնիսի, և յետ 10 ժամուց հա-
զարասկտ (Պրկոյնիկ) Բամաղ թարխանեանց ան-
կաւ և մեռաւ, Հաւատաւ եղբայր, ՚ի 1830 ամին
թէպէտ եղն ցաւս այս, բայց յայժմամ ՚ի 10
անձանց երեքն թղթտէին, բայց յայժմամի և
ուչմին աղտաի, զի ում և հանդիպի, անկանի և
մեռանի ՚ի քառարդի միում, կամ ՚ի կէս ժամու,
մինչև ցժամ մի : Գրեն ՚ի Գօրույ նահանգէ և ՚ի
Վաթաղիտայ, թէ և յայտոսիկ կողմանա ժաման-
եալէ, և դեռաբուսիկ մանկանց առաւել հան-
դիպի : Եւ այժմ եթմնեկի մեռան Վաւիթ Կատա-
մանեան վաճառականաց զլուին, տէր Մովսէս
բահանայն առեւնտկալ Վօնցլաթօրի Ստեթնալին
սրբաղան Ստեփաննոս Երբեպիսկոպոսն Երզն-
թեանց և սրբաղան միւս Ստեփաննոս Երբեպիս-
կոպոսն Կաջի անուանեալ, սարկաւագ մի սրբա-
ղան Կարապետ Երբեպիսկոպոսի առաջնորդի քա-
ղաքիս և այլք բազումք : Օտաւ և զոլեր սչդա-
դարին դագաղը չէք և կայսերական զինուորք ՚ի
փորեղոյ զչիսին վասն ննջեցելոյ :

(Վ)ժիմ բնակիչք բաղադրին գիմեցին առ առք
հայրապետն մեծն Ներսէս, զի առաքեացէ ի առք
աթուռն, և բերել տացէ զառք գեղարդն, որոյ
շնորհիւն յուսամբ թէ այցելու թիւն և գթու
թիւն արտացէ մեզ (Վտուած Գ)ուցէ այս վերջին
գրութիւնս լինիցի եղբայր, զի չունիմք յայտ ողջ
մնալոյ, մուսցաք զպատիւն մարտոյն, և զոով
հայցին և դողարման առեարոյն, և միայն ողջու
թեան փափագեմք, երանի՛ է ձեզ, զի ոչ տեսա
նէք զայսպիսի մահաբեր նեղութիւն նպօթեցէք
փառն մեր աղբարք, աղաչեմ զձեզ, աղաչեցէք
որբազան եկեղեցական դասուցք, որք այդր կան
զի ազլթս արտացեն փառն մեր առ (Վտուած
Գ)ուցէ հայեցեալ յարժանաւորութիւն ազլթից
նոցա, ազատեցէ զմեզ ի չար պատահարէս,
(Յ)ամենայն առք պատարագ մատչի հրամանաւ
Մեծին Ներսիսի յամենայն եկեղեցիս, և ամե
նեքին հաղորդին կենարար մարմնոյ և արեան (Վ)
տուծոյ, և պատրաստին մահաւան, զի այժմ կեն
դանի են, և յետ կիսոյ ժամու գտանին մեռեալ,
Իրեթէ 3000 տունք ելին ի քաղաքէս, և փա
խեան ի յերիւնս և ի քարձր վտառ, քաղաքս լին

Թագուտ եղև ի փախտոնէն նոցա, զի այս ցաւ
ոչ լինելով արդէս զժանտախտն տարափոխիկ և
թուլաւոր, ոչ ճարակի ի միայն ի միւսն. այլ
յանկարծ իմն, որպէս թէ յօգն և ի հաղմոյ հա-
րեալ անկանի և մեռանի: Աստուծոյ սուրբ հալ-
րապետն արգել զքահանայս չեղանել արտաքս
երբէք ի քաղաքէն, և քարոզ ետ Ժողովոյ եանն
չփախել և չեթալ ուրեք, ցուցանելով նոցա
զփախուցեալն, որք թէպէտ փախեան յապահով
վայրս և ի լերինս, բայց անդ ևս մեռանին. և
սորջանան ընդ փախուստ իւրեանց:

Մահ զվերջին հրաժարական ողորմ տամք քեզ
եղբայր, անս իցէ թէ կենդանի մնայի յետ եօթն
աւուրց ի միւսում բօթային գրեւատ. քեզ զնա
մակ մի ևս: Մտաւած արժանի արանցէ եղբայր
և դուք ողջ լերուք, և մնամ ձեռք պատուական
ողջութեան աղօթարար:

Ի Տփլիսի ի 21 յունիսի 1847 Նոյս Ծառայ
Յ. Վ.

Մանչէսթէրի հայազգի պատուաւոր վաճառա-
կանք՝ մեծապատիւ ազա խաչիկ խաբաւաճեան և
ընկերք հետեւեալ նամակը գրած են մեզ. որնոր
խիստ բարեմտութեամբ և ազգասիրական ոգեով
գրուած ըլլալով, պարտաւորեցանք անոնց խնդ-
րոյն համեմատ հրատարակելու:

«Հարգի վերապատուելի Վաչագան Վարդապետ
Մանչէսթէր, ի 16 յունիսի 1847

Հայաստան ազնիւ օրագրին 50 հերթը թուոյն մէջ
կըկարգանք Մանչէսթէր քաղաքը տուն հաստա-
տելու և նոյն քաղաքէն ելած ձեռագործ սպրաւ
նոց առևտուրին վայրը լայնատարած անվերջ
կու թիւներն. որոնք կը ցանկանք որ ազգերնուս
մէջ գտնուած վաճառականութեան փափագող
անձանց մէկ խրատուսիչ առիթ մը ըլլալով, այս
գովելի արհեստին ծաղկելուն պատճառ մը ըլլան:

Նաև նոյն օրագրին յարգի վերապատուելիները
շատ ցաւելով կըհրատարակեն, թէ մինչև ցայսօր
մերազնեաներէն մէկն ալ կարող չէ եղի, կամ
թէ չէ համարձակեր վերայիջեալ քաղաքը տուն
հաստատելու, և այսպէս այս քաղաքը հայու փա-
ճառատուն հաստատեալ լինելը չեն ճանչնար.
ուստի անոնց այս յօդուածէն մեզի անանկ կը
թուի թէ, կարելի է Մանչէսթէր քաղաքին Վաչ-
տանդնուարդինն այսքան հազարաւոր մղն հե-
ռաւոր լինելուն պատճառաւ, հոս հայազգի վա-
ճառական, և ինքնագլուխ (առանց աճէնթի) վա-
ճառատուն սենցող հայազգի անձինք լինելը ի-
րենց անձանթ եղած ըլլայ. վասնորոյ կըպարտա-
ւորվիք այսօր ձեր սիրելի թեանը աղաչել, որ
այս մեր նամակը ձեր ազնիւ օրագրին մէջ հրա-
տարակել բարեհաճիք. որով կըթուլանք ծանու-
ցանելու թէ Մանչէսթէրի մէջ կան հայազգի
տուն, որոնք միշտ իրենց պատիւ մը կըհամարին
իրենք վերենք հայազգի կոչել:

Միւս վերայիջեալ Հայաստան ազնիւ օրագրին
շատ ուրախութեամբ սրտի կիմանումը որ ազգեր
նուս մէջ ընկերութիւն մը հաստատուել է, որուն
յիշեալ օրագիրը Վաչագան ընկերութեան Հայոց ա-
նուն կուտայ. և մենք այս կերպ ընկերութեանց
որքան ազգագրութեան լինելը Վաչագան մէջ
փաստիւք ճանցած ըլլալով, բոլոր սրտէ կըբաղ-
ճամք, որ ազգիս այս առաջին փորձը ամեն կերպ

յաջողութեամբ պատկուելով՝ մերազնեայ վար-
ժեալ երիտասարդներուն առաւել ևս ընդարձակ
գործառնութեանց ձեռնարկութիւն ընելու բա-
ղաւորութիւն մը տայ:

Բայց որովհետեւ ընդհանուր ազգի մը անուամբ
կարգադրեալ սասնիկ կարեւոր ձեռնարկութեան
մը վայրը՝ նոյն ազգին անդամ բոլոր ազգայինե-
րը իրենց դաստղտ թիւնը և կարծիքը ծանուցա-
նել պարտական են, ուստի առաջիկայ գրովին
կըհաստատենք թէ յիշեալ ընկերութեան պայ-
մանագրութիւնը քննելով կարի իմն բարեկարգ
գաղնիքով և պարտականութիւն կապեալ գտնուեց
միայն կը ցանկանք, որ եթէ կարելի է, ընկեր-
ութեան հայոց անունը փոխելով մէկ ուրիշ մասնաւոր
անուն մը տրուի անոր. որովհետեւ անոր համար
գրուելու գրամագլուխը՝ Վաչագանի այս կերպ
ընկերութեանց դրամագլուխներուն բաղդատե-
լով՝ խիստ աղքատիկ լինելուն պատճառաւ, մի-
նչևէ ցայս վայր Վաչագանի տարեգրութեանց
մէջ հաստատեալ, Հայոց ազգը փութած է կարծիքը,
մենք մեր օրագիրով հերքած կըլլամք, երբ նոյն
օրագիրը եւրոպացիք թարգմանելով սասնիկ մէկ
պղտիկ ընկերութեան մը՝ ընկերութեան հայոց անուն
առաջ տեսնելու սր ըլլան:

Վաչագան մնամք միշտ մարմինս
խաչիկ խաբաւաճեան և ընկերս:

Իրկիրի կոտավարիչ վոսմափայլ Շաքիր պէյը
ամսուս 17ին հինգ շաբթի օրը Վրաստանդնուարդայ
շագնաւով հասաւ մեր քաղաքը Վաչագանի գա-
լով, և իւր բարձր աստիճանին վերադարձելով
պատուով ընդունեցաւ: Վաչագանի պաշտօնա-
տանները և երևելի անձինքը, նմանապէս Վաչ-
պիւր տէրութեանց հիւպատոսները փութացան
այցելու թեան երթալու Վաչի Վոսմա թեանը,
որ խիստ քաղաքավարութեամբ և քաղցրութեամբ
ընդունեց զամենք: Վոսմափայլ Շաքիր պէյը
սկսաւ անմիջապէս ի գործ դնելու իւր բարձր
պաշտօնը և հասարակութեան ամեն կերպ հան-
գատութեան վրայ մարդասիրաբար խնամք տա-
նելով, իսկոյն զանազան առեւտրեայ համար արժա-
նաւոր գինեք օրոյց և քաղաքիս սպահալութեա-
նը հարկաւոր եղած զգուշութիւնները ի գործ
դրաւ. վասնորոյ կըպարտաւորվիք հասարակու-
թեան երախտագէտ զգացողութիւնները հրա-
պարակաւ մատուցանել յիշեալ պաշտօնատարին:

Վեօթաճիպէն կըծանուցանեն, թէ յիշեալ
քաղաքը յունիսի 1ին հրդեհ մը պատահելով 23
տուն և 60ի չափ խանութ հրդեհակերէր են
Վաչագանի պարտ խանութներուն շատը և
բոլոր տները հոցու են եղեր, և այս պատճառաւ
մեծ վնաս տուել է այս հրդեհէն յիշեալ քաղաքը
գտնուած հայազգի խեղճ ժողովուրդը, որոնցմէ
զիսաւորները աղքատ հրկիզելոց օգնութիւն ը-
նելու համար անմիջապէս 6000 զուրուշի չափ ո-
ղորմութիւն ժողովր են մէջերն:

Վաչագանի Վաչագան լրագիրը՝ ինչիւն անուն
օրագրին առնելով կըհրատարակէ մայիսի 22 թը-
ւով թէ յիշեալ մարտաքաղաքին բնակիչ բարեբար
հայազգի մը, առանց իւր անունը յայտնելու 5040
ուսմի (այսինքն 55-000 զուրուշի աւելի) ողոր-
մութիւն շնորհեր է իւր նոյնայ կարօտելոց օգ-
նութեան համար. Վաչագանի քրիստոնէական ողոր-

մութիւնը հրատարակելով, արժան կըհամարվի
յուշածել մեր ընթերցողոցը, թէ ահա այսպիսի
գեղեցիկ առաքինութիւններով է որ հայոց ազգը
մեծ պատիւ ստացեր է եւրոպացի ազգաց առջև
և վեհանձն, պարկեշտ ու բարեսիրտ ազգ կոչու եր-
է անոնցմէ:

Վաչագանի սրտիւ և մեծ տրտմութեամբ կըպար-
տաւորվիք հրատարակելու թէ օսմանեան տէրու-
թեան փողեքանոցին տեսուչ վոսմափայլ և բա-
րեհամբաւ Տիւղէանց Յակոբ չէլէպին որ, ինչպէս
յայտնի է հասարակութեանը, օգտափախու եւ ան
պատճառաւ Վաչագան գացած էր, յունիսի 5ին
վախճանել է Վաչի յիւսիս իջնեցա քաղաքը՝ հեռու
իւր հայրենիքէն, իւր սիրելի ընտանիքէն և ազգա-
կաններէն. . . . աւանդ կոչուեցաւ յայս Վաչի քրիս-
տոյցի զիպուածին վրայք հետեւեալ անգլիկա-
թիւնները կըգրեն մեզ Վաչի տիկէն:

«Մեծապատիւ Տիւղէանց Յակոբ Չէլէպին յու-
նիսի 13ին Վաչի տիկէն Միլթարեան վանքը հա-
տաւ. ուրտեղ 18 օր շատ հանգստութեամբ ան-
ցուց: Յունիսի 3ին վանքէն ելելով՝ Վաչի օգիւղ
գնաց, որ 5 ժամ հեռու է վանքէն. նոյն օրը հոն
նստաւ, և հետեւեալ օր Վաչի քաղաքը գը-
նաց. որ վանքէն 11 ժամ հեռու է: Վաչի տեղ
քիչ մը հանգստանալէն ետքը, իւր հնացեալ ցա-
ւը (տանձրն) բռնելով սկսաւ տաղանայիլ, իւր
բժիշկը Վաչի քիւր և ուրիշ բժիշկներ շատ ջանա-
ցին, բայց օգուտ մը չեղաւ. Վաչի մահուան
վերջին վտանգը մատուցաւ վերապատուելի Հայր
Վրդէն. որ երբէք Չէլէպին բովէն չէր զատուեր
հոգեւոր գործքերը կատարեց, և երբէք ժամա-
մէջ առ Վրդուած փոխեցաւ բարեխիշտապէս մե-
ծահամբաւ Պապադատը. որուն մարմինը վաղը
բերուելով զմեռելոցին, և անմիջապէս Վրդուանդնու-
արդիս պիտի խրկուի»:

Վաչի յիշեալ վոսմափայլ Չէլէպին մահուան
ցաւալի լուրը մեծ վիշա և անմիջութեամբ տրտմու-
պիտի պատճառ է. ոչ միայն իւր սիրելի ազգական
նոց և բաղնիքի բարեկամացը, այլև առհասարակ
բոլոր հայոց ազգին. որուն փառք և պար-
ծանք էր իւր բարձր պաշտօնովը, և մեծ միջթա-
րութիւն իւր բաղնիքիս բարեբարութիւննե-
րովը և առաքինութիւններովը:

Վրդուանդնուարդինն հետեւեալ լուրերը կըգրեն
«Ոգոտափառ Վաչի Չէլէպին հաճեցաւ Վաչի
Իֆրիկա մը շնորհելու ամենապատիւ Վրդուանդնու-
արդիս պիտի խրկուի, որ յունաց ազգին երևելի գի-
տուններէն մէկն է, և արդէն քանի մը պատուա-
կան աշխատասիրութեանց հեղինակ է:

«Վաչի մահուան Միլթար Մեհմէտ Վաչի խնդ-
րով Վաչի տէրութեան կողմէն փարիզ պիտի եր-
թայ գեաղանութեան պաշտօնով, յունիսի 19ին
իւր պաշտօնատարնելով հասաւ ի Վրդուանդնու-
արդիս՝ Վրդուանդնուարդի անգլիկացի շագնաւով:

«Յիշեալ ամսուս 20ին ամենապատիւ օրբաղան
Մատթէոս Պատրիարքին հրամանաւ մայրաքա-
ղաքիս հայոց եկեղեցիներուն ամենուն մէջ պար-
տաւ և պատարագ մատուցին և հոգեւոր եղա-
րժեշտին փարատուելուն համար Տփլիսէն, ա-
նոր շրջակայներէն և բոլոր աշխարհքէն:

Վաչի Վրդուանդնուարդի տէրութեան պատերազմ
կան պարի մը հասաւ Վաչի Չէլէպին գալով:

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԸԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ